POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

Štev. 8. V Ljubljani. 24. februarja 1921. Leto LXI.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 60·— K
pol leta . . . . 30·— „
četrt leta . . . . 15·— „
posamezna številka po K 1·20.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 1 K 50 vin.
„ „ „ dvakrat . . 1 „ — „
„ „ „ trikrat . . 80 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 60 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/I
Poštni čekovni urad št. 11.197.
Reklamacije so proste poštnine.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva štev. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

„Kulturni boj“.

V klerikalnem taboru so izzvale silen nemir in povzročile velik krik najnovejše naredbe prosvetnega ministra Svetozarja Pribičevića o preuredbi višjega šolskega sveta v Ljubljani, o odredbi proti zasebnim šolam in vpeljavi sokolskega telovadnega sestava v šole.

Klerikalci vidijo v teh odredbah kulturnobojne tendence in so s to parolo šli v boj zoper te odredbe ter protestirajo proti njim po Beogradu.

Ne bomo polemizirali s klerikalnimi listi, ker se nam zdi vsaka polemika z njimi negativno delo, temveč hočemo premotriti te odredbe le s stališča našega stanovskega programa, v koliko se strinjajo z njim.

Kulturnobojnih tendenc v teh odredbah absolutno ni!

Preosnova višjega šolskega sveta znači le del izvršenega programa naše organizacije. Naš program glede šolskih korporacij in zastopov nam izraža načrt šolskega zakona, ki je bil izdelan — po predlogih okrajnih učiteljskih društev — od naše centralne organizacije, in ki smo ga prinesli v prilogi »Učit. Tovariša« lansko leto. V programu imamo torej poleg šolskih zastopov tudi **učiteljske zbornice**, ki tvorijo važen del naše šolske uprave in na podlagi katerih bi učiteljski stan zadobil v stanovskih zadevah samoupravo in s tem svojo stanovsko svobodo in neodvisnost v dobrobit svojemu stanovskemu razvoju in v dobrobit šolstvu in narodni prosveti. Sedanja preosnova višjega šolskega sveta je le neznaten del izvedbe našega programa in nas v sedanji obliki še absolutno ne more zadovoljiti ter moramo imeti vedno pred očmi naš program, ki smo si ga postavili, da ga zastopamo in uveljavimo.

Stremiti moramo za uvedbo učiteljskih zbornic; treba je ločiti stanovski in pedagoško-didaktiški del od administrativnega in temu dodati še zdravstveni in tehniški oddelek. **V vseh stanovskih in pedagoško - didaktiških vprašanjih imej prvo in zadnjo besedo učiteljstvo samo; učitelj bodi odgovoren le svoji vesti, neodvisen pri svojem delu, sam svoj gospod.** Soodločujoč član v drugih vprašanjih bodi zdravnik in strokovnjak.

To je naš program! Daleč smo še od uveljavljenja naših zahtev in akomodirati se moramo razmeram, ker politično strankarstvo še soodločuje pri šolskih vprašanjih, in demagogija, ki izključuje vsako objektivno strokovnjaško sodbo. Vsak poizkus, osvoboditi šolstvo politike in vpliva nestrokovnjakov se smatra s klerikalne strani kot parola za kulturni boj ali se pa poslužuje demagogije in se označuje strokovnjaško upravo šolstva, brez strankarskih pritiklin, kot nedemokratično in se s to pretvezo agitira proti šolski upravi vodeni od samih strokovnjakov.

Naš načrt šolskega zakona, ki je izšel še pod firmo Zaveze in nam označuje naš šolski program, ima precizirano tudi naše stališče do zasebnega šolstva. Iz zunanjepolitičnega položaja našega naroda bi se morali mi izreči **za** zasebno šolstvo. Tudi govori dovolitev zasebnega šolstva proti monopoliziranju vzgoje s strani države in cerkve; vendar so pri presoji tega vprašanja najmerodajnejši sedaj interesi konsolidacije naše nove mlade države in ti govore za najstrožjo kontrolo države nad zasebnim šolstvom. V dobrobit našemu državnemu edinstvu in obstoju države je potreba iztrebiti vse izrodke, ki širijo plemensko in versko nestrpnost med državljani; iztrebiti je potreba vzgojo plemenskega in verskega fanatizma in jo dovesti do vzgoje strpnosti in državne edinosti. Izrodek, ki ga je gojila avstrijska politika, da je na podlagi verskih in plemenskih razlik Jugoslovane razdvajala, je potreba odpraviti; le z močno državotvorno vzgojo bomo čimprej zmožni osvoboditi brate in zemljo, ki je še naša izven naše države!

In v taki šolski politiki vidi klerikalizem kulturnobojne tendence, ker podvrača ta politika vse strankarske interese državnim interesom, klerikalizem pa ima pri nas svoj obstoj le v državnem needinstvu.

Upeljava Tyrševega telovadnega sestava v naše šole je bila že skrajna potreba! Dosedanja metoda, pouk in telesna vzgoja v naših šolah, ki je slonela na vzgoji telovadnih učiteljev z Dunaja, je bila že skrajno starokopitna in pomanjkljiva. Reforma telovadnega pouka na učiteljiščih, izobrazba telovadnih učiteljev za srednje šole in s tem reforma vse telesne vzgoje v našem šolstvu, se nam je zdela ena najnujnejših zadev. **Dobra in enotna vzgoja najširših plasti naroda nam dopolnjuje in krepi našo vojno moč države, ki je pri našem vnanjepolitičkem položaju še vedno potenca, s katero bomo morali računati.** Tyrš je dosegel s svojim telovadnim sestavom in vzgojo svetovno slavo in prvenstvo na svetovnem odru telesne vzgoje; češki narod ima zahvaliti v veliki meri tej vzgoji svojo odločnost, sedanjo svojo svobodo, ugled v vnanjem svetu in notranjo moč; v slovenskem svetu je dobil ta sestav telesne vzgoje najširša tla in enako je pri Jugoslovanih razširjen skoro do zadnjega sela potom telovadnih organizacij. Državni oziri so govorili torej za enotno ureditev telesne vzgoje po vsej državi in popolnoma umevno je, da se upelje v šole sestav telesne vzgoje, ki je najboljši in je najbolj razširjen v našem narodu, ter da se telesna vzgoja šole in naroda dopolnjujeta.

V Sloveniji pa imamo poleg Sokola tudi telovadne organizacije Orel, ki so po svojem telovadnem sestavu in drugem verna slika kopije sokolske ideje in dela, samo da imajo strogo strankarski klerikalni značaj. Ker se pa klerikalizem v Sloveniji boji, da bi z upeljavo novega sestava telesne vzgoje izgubil potom telovadnih organizacij na veljavi, ker nosi ta sestav sokolsko ime, zato vidi kulturnobojne tendence tudi v tej naredbi in interesom klerikalnega strankarstva naj bi se morali podvreči vsi državni oziri in interesi.

Vprašanje je, ali bodo naši politiki dosledni in vstrajni in bodo zmagali državni interesi nad klerikalnim strankarstvom, ki ga klerikalizem širi po državi kot strašilo pred namišljenim — kulturnim bojem?

Ali ste že pristopili kot član (članica) k Tvornici učil?

Na grobu Davorina Trstenjaka.

Slovenska deputacija, ki je zastopala UJU poverjeništvo Ljubljana, je dospela v nedeljo 13. februarja v Zagreb in odšla takoj po prihodu na Trstenjakov dom, da izrazi rodbini sožalje v imenu organizacije. Dobra, ljubeznjiva starka nas je sprejela in vedla v mali salon, kjer nam je predstavila sina in hčerko. Pokazala je na divan, kjer je zadnje dni slonel pokojni Davorin, ko vsled težke naduhe ni mogel več ležati. Pravila nam je, kako je umiral strt na telesu, a čvrst na duhu in pri polni zavesti. Dosleden svojemu življenju je odredil, da se ga pokoplje brez duhovnika, brez zvonenja. Niti rok mu niso smeli skleniti, češ da hoče biti tudi v smrti prost in svoboden človek. Blaga gospa je opetovano povdarjala, da ji je v globoki žalosti edina tolažba, ko vidi, kako je bil pokojni mož spoštovan, ko prejema izraze sožalja iz vseh pokrajin. Po zagrebškem običaju so imeli pokojnika prvi dan doma, potem so ga pa odpeljali v mrtvašnico na Mirogoj.

Pred mrtvašnico.

Ob 4. uri popoldne je bil pogreb. Ko smo dospeli na Mirogoj je že polnila večtisočglava množica obširni prostor pred mrtvašnico. Tu smo se pozdravili s tovariši iz Beograda in iz Zagreba. V imenu centralnega UJU so bili navzoči: podpredsednik glavnega odbora Milan N. Popović, urednika Mihajlo M. Stanojević in Milutin Stanković ter Dimitrije I. Sokolović. Bilo je tu učiteljstvo zagrebških ljudskih šol, profesorji srednjih in visokih šol, dijaštvo, zastopniki kulturnih društev in korporacij. V imenu udruženja srbskih književnikov je bil navzoč g. Joca Jovanović, bivši naš poslanik v Londonu, sedaj narodni poslanik. Poverjeništvo prosvete je zastopal g. nadzornik Bosanac, opazili smo bivša ministra g. Tugomira Alaupovića in Kovačevića, vseučiliška profesorja dr. Tučana in dr. Ilešiča.

Govori pred mrtvašnico.

V imenu hrvatskega učiteljstva je sla-

LISTEK

Polkovnik FRIDOLIN KAUČIČ:

Nadučitelj Drago Rumpret.

(Mlademu umrlemu prijatelju v spomin).

Strašno me je potrla Tvoja smrt. Pred dobrimi štirimi tedni si vstopil na kolodvoru v Vidmu, čil in vesel v kupej in prisedel k meni, govorila sva o politiki, lovu, razpravljala naše potrebe in slabosti in toinono, nakar je nanesla beseda. Na razpotju v Zidanem mostu sem Ti zadnjič v življenju segel v roko. Poslovila sva se in se veselila, da se kmalu zopet v Sromljah vidiva. A ne bodem te videl več, nikdar več; neizprosna bela žena je posegla vmes. Zagrebli so Te v domači grudi, tam doli ob slovenski Savi, Tebe, ki si tako rad živel, ki si stal v cvetu moške dobe, Tebe, ki si bil z dušo in srcem Jugoslovan. V četrtek, dne 20. januarja ob pol 8. uri zjutraj odšel je sromeljski nadučitelj Drago Rumpret s puško na rami, čil in zdrav ko riba v vodi, ter najboljše volje, veseleč se krasnega jutra z doma. Šel je najprej v klet gospe pl. Thierry, kjer je imel opravilo, potem pa po hribu navzdol mimo Brunetovega vinograda. Spodaj ga je čakal posestnikov sin Pepček G. Ta mu je odkazal mesto, sam pa je krenil po hribu navzgor. Kmalo so zasledili lisico. P. je streljal na njo, nato Drago. Naenkrat je pa skočila lisica v drugo smer. D. je zapustil svoje mesto, kar bi ne smel storiti. P. je nato zopet ustrelil in po nesreči zadel nadučitelja v trebuh. Ta je šel še kakih 100 korakov naprej, potem pa se je nazavesten zgrudil. P. je začel klicati na pomoč. Kmalu so pripravili voz, da bi ga odpeljali v brežiško bolnico; po kratki vožnji je pa blizu Sušice v groznih bolečinah izdihnil. Nato so se vrnili in pripeljali mrtvega v šolo. Razburjenje, ki je zavladalo med ljudstvom, se ne da popisati. In ubogi P., toliko da ni znorel. V sobi so mu komaj iztrgali samokres, da se ni ustrelil. In scena, ki se je odigrala pri odru, ko se je P. poslavljal od umrlega. To je bilo tako grozno in pretresljivo, da bi omehčalo kamenito srce. Baš ubogi P. je bil nadučitelju vdan kot malokdo. Spominjam se, da mi je lansko leto nekoč rekel: »Gospoda nadučitelja spoštujem nadvse, ljubim ga bolj, kakor brata in sestro.« O kruta usoda! Truplo so prepeljali z avtomobilom v Krško k staršem umrlega. Pred odhodom iz Sromelj se je pred šolo zbrala ogromna množica ljudi, ki je glasno plakala za svojim ljubljenim učiteljem in prijateljem. Čutilo se je, da je strašno smrt, ki je ljudstvu pobrala vzornega moža, živo občutil vsak Sromljan, saj je bil Drago s preprostim narodom vedno v živi dotiki. Zbral je okolu sebe lepo kolo naprednih kmetovalcev in ustanovil podružnico slovenske kmetijske družbe, ki je pod njegovim vplivom vrlo napredovala. Vse njegovo znanje kmetskih razmer je porabil v blagor ljudstva in tako koristil narodni gospodarski stvari.

Bil je vzoren učitelj, učil je mladež ljubiti prirodo, znal se je uglobiti v otroško dušo in si pridobiti ljubezen mladine. Rado je bil telesno nenavadno velik mož in pravi tip lepega, vitkega in krepkega moža. Že njegov glas v govoru je bil blagodoneč in prikupljiv, kaj šele, če je zakrožil kako narodno pesmico. Opravljen je bil vsikdar okusno in elegantno, kretal se je neprisiljeno. V občevanju je bil previden in skromen, v prijateljskem krogu živahen in vesel družabnik. Od narave nadarjen z velikim razumom, je podpiral vsa kulturna stremljenja Slovencev.

Bil je dober pevec, glasbenik in slikar samouk, izvrsten telovadec, strasten lovec in navdušen Sokol. Narava ga je obdarovala z nenavadnim slikarskim talentom. Slikal je z oljnatimi in akvarelnimi bojami brez vsake slikarske naobrazbe. Občudoval sem lepe slike samouka in mu prigovarjal, da se posveti docela slikarstvu; nameraval je tudi iti na slikarsko akademijo v Zagreb, toda Morana je uničila vse nade in načrte.

Ko je došel kot učitelj v Sromlje, je nekaj časa opravljal službo organista. Zanemarjeno cerkveno petje je povzdignil na visoko stopnjo. V celi videmski dekaniji ni bilo najti lepših in izvežbanejših ženskih glasov, kot so bili v skromnem sromeljskem cerkvenem zboru. Drago je bil vnet jugoslovanski rodoljub, neupogljivega značaja; vse njegovo delovanje v javnem in privatnem življenju je vodila

vil pokojnika g. Skavić, podpredsednik »Saveza hrvatskih učiteljskih društava«, ki je med drugim izvajal:

»U djelima svojim namijenjenim nama, narodu i njegovoj mladeži, koja se pred nama nižu u nepreglednom redu, svojom je živom i skladnom riječi propovijedao slobodu i putio nas kako treba već onome sitnom djetetu, što k nama prilazi u početnoj narodnoj školi davati prilike, da se slobodno razvija, jer će samo time od njega postati jak i slobodan član zajednice narodne, jer će samo po takvoj na suncu slobode odnjihanoj mladeži ostati na našoj rodjenoj grudi narod jak, koji će mrziti ropstvo i ljubiti zlatnu slobodu. Uzgojiti čovjeka borca, koji će oko sebe širiti blago svijetlo i po vlastitoj svojoj snazi smiono koracati prema vedrim proplancima slobode i mišljenju i radu, bijaše mu zadatak postavljen od onog dana, kada je po prvi puta spoznao veliku vrijednost prosvjetiteljskoga rada po buduću sreću i snagu naroda. Tako nas je Davorin vodio i putio snažnom riječju svojom preko 40 godina i svakom tko ga je jedanput čuo više ga nije zaboravljao i željno ga tražeć polazio s njime k onoj ljepšoj i boljoj strani života, gdje se sabiru svi oni, koji iz čiste i nesebične ljubavi rade oko napretka narodnog. Štujući duboko vrijednu uspomenu njegovu sabrali smo se s različitih strana slobodne i ujedinjene otačbine naše, da izvršimo poslednju dužnost svoju i da mu toplo zahvalimo za djela, kojima nas je krijepio i vodio u radu narodnom, a za koja nije primio nikada zaslužene plaće. No on je nije ni tražio, jer je radio u čvrstoj vjeri, da priprema budućim pokoljenjima ljepše i toplije mjesto na rodjenoj grudi. I za taj veliki trud primio je samo u srcu svome naplatu u onome času, kad je vidjo pred sobom svoj narod oslobodjen i ujedinjen. Davna i goruća njegova želja, da nadje u bratskom kolu okupljeno narodno učiteljstvo iz sviju naših krajeva ispunila mu se, premda nije mogao više da medju braću dodje i da iskaže preveliku radost, koja mu je poradi toga ovladala velikom dušom i nada sve plemenitim srcem čistog narodnog čovjeka. Predajući njegovo u boli i trudu izmučeno tijelo materi zemlji, najbolje ćemo se odužiti svijetloj uspomeni njegovoj, podjemo li u našem radu onim pravcem, kojima nas je oduvijek vodio i podignemo li u duhu svome po primjeru njegovom ideju narodnog jedinstva. I kad trudeći se na tom djelu stignemo cilju i budemo zaista jedno, kad posvema razgradimo ono, što je moćna tudjinska ruka medju nama posagradila u namjeri da nas rastavi i otudji, znat ćemo pravo, kolika je ljubav prema nama i našem narodu u njegovu zlatnu srcu buktjela i njegovi radovi sjat će nam kao alemov brušeni upravo apostolskom vjerom u sreću i snagu osnovanu na slobodi i sabiranju sviju narodnih sila oko jednog općeg cilja. U ime »Hrvatskog pedagoškog književnog zbora« i u ime uredništva naučno pedagoške smotre »Napretka«, za koje je radeći decenije utrošio znatan dio svoje životne snage, hvalim mu ovdje najtoplije iznoseći ujedno zabrinutost našu poradi toga, što nemamo danas nikoga tko bi ga u radu osobita značenja i cijene mogao da naknadi. Za velike darove duha njegova neka mu je topla hvala, a časnoj uspomeni njegovoj vječna slava. Slava Davorinu Trstenjaku!«

V imenu osrednjega UJU v Beogradu je govoril urednik »Narodne Prosvete« g. Milutin Stanković. V vznesenem svojem govoru je povdarjal zlasti dve temeljni ideji delovanja Davorina Trstenjaka: jugoslovenstvo in slobodno misel. Povdarjal je veliko spoštovanje in ljubav, ki jo je užival Davorin Trstenjak v srbskem učiteljstvu, naglašujoč potrebo, da vse jugoslovensko učiteljstvo hodi po stopinjah velikega pokojnika, ki je poklonil vse svoje mišljenje in življenje jugoslovenskemu narodu in odgojil cele generacije za svobodno človeka dostojno življenje.

V imenu svobodnih intelektualcev je govoril g. Dušan Bogunović:

»Nije puk slučaj da baš ja, koji sam zanesen idejom sokolstva, držim oprosnu riječ u ime grupe slobodnih intelektualaca. Kažem, nije puki slučaj, jer ima najvjerovatnija mogućnost da izmedju te dvije misli treba da postoji uska veza osjećaja i rada. Ja osjećam potrebu moje sokolske savjesti i uvjerenja da ti kažem: Ti nisi bio zvanični brat velike sokolske zajednice, ali radom, životom, naziranjem na svijet, život, društvo i narod, ti si bio veći i idealniji brat nego mnogi i mnogi kroz knjige provedeni brat. I tvoja duša kada dodje u sjedinjavanje duša dobrih, tvoja duša sigurno je našla mjesto u dušama tolikih i tolikih sinova roda našega, tolikih sinova sokolske zajednice, tvoja duša bit će najsvetlija medju najsvetlijima. Dobri i pošteni starček učitelju, druže i brate neka ti je hvala i slava, jer za tebe vrijede pjesnikove riječi: Blago onom tko do vijeka živi. Imao je i zašto raditi.«

V imenu slovenskega učiteljstva, organiziranega v UJU, poverjeništvu Ljubljana, je povzel besedo tov. ravnatelj Anton Gnus:

»Davorin Trstenjak! Rodom Slovenec odšel si kot nekdaj Stanko Vraz iz svoje ožje domovine med bratske hrvatske tovariše, da tako v dejanju dokažeš ono veliko misel, ki si jo nosil vso dolgo dobo svojega življenja v plemeniti svoji duši.

A Tebi je bil ta delokrog premajhen. Tvoj pogled je bil obrnjen še dalje proti jugu. V svoj objem, na svoje vroče jugoslovensko srce hotel si prižeti tudi brate Srbe.

Bil si prvi med prvimi, najboljši med dobrimi, najbolj goreč med gorečimi, ki si snoval že takrat v dobi suženstva in spon naše narodno in stanovsko udruženje, ki ga imamo danes in se ga oklepamo z vso narodno dušo, s polno stanovsko zavestjo.

Dospel si na večer svojega življenja na goro, odkoder si gledal v ožarjenem svitu uresničeno mogočno misel, ki si za njo gorel, ki si za njo trpel, ki si za njo bil kruto preganjan.

Tu ob Tvoji krsti Ti zagotavljam v imenu Udruženja jugoslovenskega učiteljstva, poverjeništva Ljubljana, da hočemo hoditi po potih, ki si nam jih začrtal. Ravnati se hočemo po pesnikovih besedah:

»Zato pomnik mu postavimo tak,
da slehern skuša mu biti enak.«
Počivaj sladko!
Bodi Ti zemljica lahka!
Večnaja Ti pamjat!

Nato je zapel učiteljski pevski zbor pretresujočo žalostinko, množica se je pa formirala v žalni izprevod, ki je spremljal blagega pokojnika na poslednji poti do hladnega groba.

Pri grobu.

Pri grobu je govoril prvi v imenu hrvatske narodne cerkve g. Božo Milošević:

»U ime grupe narodnih svećenika pristupam preda te, o kito sabranih Davorinovih štovatelja, i hoću da ti naglasim otkrivenje triju tajna kod današnjeg oproštaja s pokojnikom.

Prva je tajna u natpisu smrti. Tri su već puna dana, da je pukao glas po gradu: Davorina Trstenjaka nema više medju živima. To mogu da kaže samo živi mrtvaci. Davorin Trstenjak nije umro. On je živ. Živ životom svoje lijepe »Etike«, »Biblije u svijetlu znanosti« i životom »Uzgoja čovjeka borca«.

Natpis smrti ima da zamijeni natpis života. Žive Davorin u djačkim srcima, žive u duši plejade narodnih učitelja: žive i nikada ne umire u svim oslobodjenim grudima. Sabrana kito! Nadgrobni zbore! Upamtimo i znajmo, Davorina Trstenjaka nije pogodila smrt prekidom ovoga života. Smrt je Davorinu neumrliku donijela potvrdjenje života a nama svima dokaz, kako zbilja čovjek pravednik ne može da umre.

Druga tajna. Sve novine i sve osmrtnice javljaju Zagrebu i svim našim krajevima da će sprovod velikog pokojnika biti danas u 4. sata po podne. Dozvoli o slobodni zbore da brišem riječ sprovod. Ovo nije nikakav sprovod. Žalobna je povorka pretvorena u sjajan triumf Da, gospodo, u triumf slobodne misli, u triumf čistoga srca, u velebni iskaz religije čovjeka, tih triju i poglavitih idealu u grob položenoga.

Natpis sprovod neka iščezne pred natpisom: kruna, triumf i slava živom Duhu Davorina Velikana.

Treća je tajna u želji, u čvrstoj odluci Neprežaljenoga: bez svećenika. Uvažite prisutni ovdje jednu interpretaciju. Jest, Davorin je danas odpraćen do svog počivališta bez svećenika službene crkve bilo koje konfesije. Ali zato nije izostala čitava legija sabranih svećenika; — slobodnih mislioca, svećenika — nosilaca nepropadljive vjere u Davorinova čovjeka. Ovi naokolo, gledajte i vidite, koliko je slobodnih svećenika ispratilo do grobnog počinka svoga Velikog Meštra i poglavicu svećeničkoga.

Kod otkrivenja ovih natpisa pada mi na um natpis nad Puškinovim grobom što ga je Semjen Jakovljević M. živim stihovima urezao: On nije umro, On je živ. Ruža je slomljena, ali cvate i miriše dalje. Harfa je popucala, ali akordi zvuče i dalje. Žrtvenik je oboren, ali vatra svejednako bukti i grije naokolo.

I ništa drugo osim dvije riječi kao nadopunjak. Braćo i prijatelji, ne zaboravimo nikada na ovu blagoslovljenu zemlju novog Davorinova stana. Tu zemlju nije blagoslovila skropljena vodica crkvenog službenika, nego je ona blagoslovljena i posvećena kostima neumrloga. Ovakovim blagoslovom blagoslovljena, klanjam ti se o hladna rako. Ljubim te, posvećena zemljo. Klanjam ti se sveti praše. A neumrlomu i na vijeke živom Davorinu neka je vječna Slava!«

Potem je pristopil h grobu tajnik »Saveza hrv. učit. društava« g. Tunkl in poveličeval delovanje pokojnega Davorina Trstenjaka in njegove zasluge za jugoslovensko učiteljstvo.

V imenu dalmatinskega učiteljstva je govoril učitelj g. Nikola Manojlović:

»Ti si pregao. — reče g. Manojlović — da probudiš duhove, da ukažeš na slatke osjećaje slobode in ponosa čovjekovog, na sramotan položaj roba, na pravo nezavisnosti i slobodne misli, da osvetiš i uzgojiš novo slobodno učiteljstvo, da ga oslobodiš i otmeš ispod jarma mračnog klerikalizma i sramotne službe neprijateljskoj vlasti, da razbiješ srednjevjekovne mračne lance, koji su našu školu i našu prosvjetu okivali, i da izvojštiš pravo slobodnoj školi, slobodnoj prosvjeti i slobodnoj misli. Za to si ti neumorno radio, zato si pisao mnogobrojna djela svoja. Ja kao sin Dalmacije, kao delegat dalmatinskog učiteljstva, s ponosom dolazim, ka ti kažem pred grobom tvojim, sjeni tvojoj, na ovom tihom Mirogoju pred ovim veličastvenim arkadama, počivalištem velikih sinova Hrvatske i velikih pobornika narodnog jedinstva: učitelju, veliki vodjo naš, i veliki jugoslavenski borče, rad je tvoj kod nas uspeo, cilj je postignut: dalmatinsko učiteljstvo samo je jugoslavensko učiteljstvo. Sa sivih zala plavoga Jadrana, iz zemlje one tvrde i kršne i mučne, iz zemlje kamena i sunca, ja ti nosim posljedni pozdrav sinova njenih, učenika Tvojih, i riječ i vjeru tvrdu kao kamen naš, zagrejanu uverenjem i dušom vrelom kao sunce naše, da ćemo ostati vjerni učenici tvoji i da smalaksati ne ćemo do potpune pobjede i jugoslavenske misli i slobodne škole. Opraštajući se s tobom na grobu tvome, mi se razilazimo sa tvrdom namenom, da ćemo borbu koju si ti poveo i koju si nas naučio povesti u odlučnom stavu do potpune pobjede njene, i s jednim utješenjem, da je ideja i naša na putu sigurne, neumitne pobjede i da »seme tvoje uginuti neće, želje tvoje puste ostat neće, borba tvoja zaman biti neće, trudi tvoji dat će plod i cveće«. Slava ti, vječni pokoj i vječna uspomena veliki i mili pokojniče naš.«

V imenu bosanskega učiteljstva je še govoril muslim učitelj g. Salih Ljubinčić. Pevski zbor je zapel žalostinko, nato smo pa izročili ljubega pokojnika materi zemlji.

---

plamteča ljubezen do domovine in svojega naroda.

Povedal sem že, da je bil pokojni Drago velik prijatelj lova in ako je utegnil, porabil je vsako prosto uro za lov. In na lovu ga je tudi doletela smrt v 31. letu starosti. Njegov pogreb je bil veličasten, kakoršnega še ni bilo v Krškem. Krški Sokoli so stali ob odru na častni straži. V soboto, 22. januarja je bil pogreb. Pred hišo se je zbrala velikanska množica žalujočih Krščanov in Sromljanov. Po cerkvenem obredu je zapel moški zbor ganljivo: »Pomlad spet prišla bo...« Na čelu sprevoda je šla šolska mladina in nato Sokolstvo. Položili so krsto v grob in na grobu so se poslovili v imenu učiteljstva g. nadučitelj Knapič iz Vidma, v imenu Sromljanov posestnik Kos, v imenu nekdanjih sošolcev gospod Auman in naposled v pretresljivih besedah starosta krškega Sokola dr. Jan. Lahka Ti bila domača zemlja in blag Ti spomin, katerega si ostavil v srcih vseh, ki so Te poznali.

FRANJO LOVŠIN:

Zgodovina v osnovnih šolah.

Odlok višjega šolskega sveta, ki zahteva, naj se do 1. marca sestavi podrobni učni načrt za osnovne šole, mi je potisnil pero v roke, da napišem v »Tovarišu« par besed.

Zadnji čas je, da se je izdal ta odlok. Že tretje leto teče, odkar smo Slovenci in Hrvati pod slobodnim solncem. Skrajna doba je, da se učimo in da poznamo zgodovino južnih Slovenov.

Učitelj, ki hoče res biti in to mora biti, narodni vzgojitelj mladine, je dolžan, da prvič sam prouči zgodovino južnih Slovenov in drugič, da jo nepokvarjeno podava otrokom.

Naše zgodovine se pod avstro-ogrskim črnim orlom nismo učili v učiteljščih, pač pa smo se učili zgodovino naših švabo-madjarskih gospodarjev, ter ž njo zastrupljali otroška srca. Učili smo se zgodovino vseh narodov, le o zgodovini Slovanov nismo slišali niti besede, ko da sploh Slovan ne živi na zemeljski obli.

Če je hotel človek sploh kaj znati o Slovanih, je moral stikati za knjigami izvan šolskih klopi. To je bilo pravo paberkovanje.

Žalibog, da vsaj jaz ne poznam dosihdob niti jedne knjige, ki bi zame odgovarjala današnjim razmeram. Vse zgodovine, kolikor sem jih prečital, so pisane pretrgano, v nekem separatističnem duhu, v zmislu plemen, brez celotnega, nadvse potrebnega narodnega zmisla. Zgodovina Slovencev — zgodovina Hrvatov, zgodovina Srbov — samo ne zgodovina Jugoslovenov. Pogrešam zgodovine, ki bi bila pisana skladno, vsa časovna dejanja, vseh treh plemen, kot celotnega naroda istočas. označena. Iz zgodovine naj bi se čitalo, kaj se je dogajalo istočasno na severu, kaj v sredini in kaj na jugu naše domovine.

Narod, ki ne pozna svoje zgodovine vegetira, ne živi. — Vsak Srb pozna svojo zgodovino, svoje junake že iz rojstvene hiše. In mi takozvani Slovenci? —... No, mi poreče kdo, mi nismo imeli svojih velmož-junakov, ki so jih imeli naši bratje na jugu. O slepi sužnji! — Kaj niso vsem nam Slovenom isto dragi in mili vsi Zrini in Frankopani; kaj niso naše krvi Kosovega polja junaki: Miloš Obilič, Milan Topličanin, Ivan Kocajčič in knez Lazar in Jug Bogdan s svojimi sinovi?! Kaj niso bili Sloveni kralj Tomislav, Štefan Nemanja, Dušan Silni, Krešimir in Zvonimir in ni naš Kraljevič Marko?! Niso li naša dika sv. Ciril in sv. Metod in sv. Sava.! Kaj ni vsem Slovenom svet Vidov dan 1389. leta?! — Da, kdor ima tesno, separatistično srce, ta ne sprejme vase Slovenov, ta nima svojih junakov, nitr svoje zgodovine.

Nalog jugoslovanskega učiteljstva je, vzgajati otroke v razsodne, ponosne, zveste in v dobre Jugoslovane. To pa dosežemo le potom zgodovine.

Koliko naj vsaj zna vsak otrok, predno zapusti osnovno šolo, o zgodovini Jugoslovenov, podam tu v glavnih poglavjih:

Prvotni prebivalci v Jugoslaviji. — Preseljevanje narodov. — Prihod Avarov in Slovenov. — Življenje in verstvo starih Slovenov. — Samo kralj Češki in Dagobert. — Tasilo in Borut. — Gorazd, Hotimir in Valjhun. — Vojvoda Inko spreobrne zadnje pogane. — Franki zavladajo nad Bavarci in korotanskimi Sloveni. — Ljudevit Posavski. — Velikomoravska kneza Mojimir in Rastislav. — Sv. Ciril in sv. Metod. — Svatopluk in njegovi trije sinovi. — Prihod Madjarov in prvi hrvatski kralj Tomislav. — Peter Krešimir in Dimitrij Zvonimir. — Madjarski kralj Koloman — kralj Hrvatov. — Mongoli poraženi na Grobničkem polju. — Štefan Nemanja. — Štefan Prvovenčani. — Štefan Dušan Silni. — Turki napadajo Srbijo in 19letni Uroš. — Kraljevič Marko. — Knez Lazar in bitka na Kosovem polju. — Štefan Visoki. — Propast Srbije. — Vsi južni Sloveni v suženjstvu. — Napoleon in Ilirija oživljena. — Prvi ustanek v Srbiji pod Kara-Gjorgjem. — Rusi oslobajajo Balkan. — Drugi ustanek v Srbiji pod Miloš Obrenovićem. — Slobodna kneževina Srbija. — Jelačič ban in leto 1848. — Kralj Peter I. Karagjorgjevič 1903. stopi na kraljevski predstol. — Balkanska vojna leta 1912. — Svetovna vojna leta 1914. — Naše ujedinjenje 1918. leta. —

Buditelji in meceni Slovenov: Sv. Sava. — Primož Trubar in Dalmatin. — Ungnad. — Gaj, Draškovič, Stanko Vraz, Kačič, Preradovič, Ivan Mažuranič, France Prešeren, Kopitar, Zois, Andrej Smole, Martin Slomšek, Peter Petrovič Njeguš. — Josip Juraj Strossmayer, Stritar, Gregorčič, Aškerc, Ivan Cankar in Oto Župančič.

Konečno naj izrazim še svojo misel. Zgodovina naj bi se ne trgala v beriiu, kot je bilo doslej v berilnih vajah. To ni zgodovina, to so le zgodovinske berilne vaje, brez poglabljanja v zgodovino. Take vaje so plitke in zginejo brez zveze, kot morska pena pri prvi sapici. Zato škoda papirja in časa. Posnemajmo Srbe. Ti imajo za višje razrede osnovnih šol posebno knjižico v obliki brošure, lepo ilustrovano in v pedagogiškem zmislu, lahko razumljivo pisano. Taka zgodovinica pa ne bi samo otrokom odpirala zgodovin-

skega znanja, ampak bi tudi starši kaj radi čitali iz nje. Ravno tega pa je našim ljudem potreba, kot ribi vode. Brez znanja zgodovine ne pridemo niti koraka naprej. Dokler ne bo poznalo naše ljudstvo svoje jugoslovanske zgodovine, toliko časa bo ostalo narodno mlačno, a strankarsko in separatistično zagrizeno. Več kot 1 liter vina pa ne bo stala ta mala zgodovina.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

POZIV!

Po pregledu članskih izkazov za društveno leto 1921. pogrešamo 112 članov (ic), ki se še niso javili domačemu učit. društvu. To naj storé nemudoma, društva naj jih pa takoj priglasé strokovnemu tajništvu, da ne nastane nered v dostavljanju listov, zakaj kdor ni priglašen pri društvu, se smatra kot neorganiziran. — Blagajništvo UJU, poverjeništvo Ljubljana.

+ **»Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta«** je imelo dne 13. februarja 1921 svoj 26. redni občni zbor v Učiteljski tiskarni. Predsednik E. Gangl pozdravlja navzoče, konstatuje sklepčnost ter prehaja na dnevni red. Tajnik Ferdo Juvánec poroča:

Na lanskem občnem zboru dne 31. marca je bil izvoljen nov društveni odbor.

Na seji dne 25. marca 1920 se je odbor konstituiral. Izvoljeni so bili: za predsednika E. Gangl, za tajnika F. Juvánec, za blagajnika J. Dimnik, ostala odbornika pa A. Gnus in L. Jelenc. V odbor so vstopili tudi virilisti učit. društev.

Vse odborovo delovanje je bilo v prvi vrsti posvečeno ustanovitvi Učiteljskega konvikta ali vsaj otvoritvi začasnega dijaškega doma in kuhinje, kjer bi otroci naših tovarišev z dežele dobivali varno zavetje in hrano. Kljub intenzivnemu delu od strani predsednika samega se nam ob tej veliki stanovanjski mizeriji v Ljubljani dosedaj ni posrečilo dobiti le količkaj primernih prostorov, kjer bi mogli pričeti z uresničenjem svojega programa, dasiravno je odbor vedno uvaževal vse dobre tozadevne nasvete tovarišev.

Na poziv v »Učiteljskem Tovarišu«, naj podeželsko učiteljstvo prijavi odboru svojo deco, ki jo želi s pričetkom tekočega šolskega leta oddati v »Učiteljski konvikt«, oziroma v dijaški dom, smo prejeli od 25 učiteljskih rodovin prijavljenih 33 dečkov in 31 deklic, skupaj 64 otrok. Za to visoko število bi bilo treba že večjih prostorov, ki bi bili vsaj skromno opremljeni z najpotrebnejšim pohištvom.

Zaradi nasvetovanih prostorov na ljubljanskem gradu se je predsednik Gangl zglasil pri županu dr. Tavčarju z željo, naj jih odstopi »Učiteljskemu konviktu«. Župan je toplo pozdravljal to željo in radovoljno odstopa prostore v gradu, ki so na razpolago. Ogledali so si jih Gangl, Dimnik in Jelenc, a prostori so popolnoma neuporabni za konvikt, četudi bi bili sicer zadosti veliki. Na razpolago bi bila ena izmed treh dvoran, pa v vsaki dvorani bi bilo treba mnogo popravil: tla, šipe; treba bi jih bilo opremiti s potrebno opravo. Nabaviti bi bilo kuhinjsko opravo, štedilnik, mize, stole, svetilke, petrolej. Za stranišča so sedaj latrine, ki bi jih otroci ne mogli uporabljati. Dalje so vrata težka in okovana, da bi jih otroci sami niti ne mogli odpirati. Za posle bi se dobila 1 soba in kuhinja, kjer pa sedaj stanuje druga stranka, ki bi ji morali preskrbeti stanovanje v mestu, kar je v sedanjem času izključeno. Adaptacija in oprava bi bila jako draga. Potrebovali bi 2 dekli, 1 kuharico in nadzorovalno osebo. Vse to bi stalo toliko, da bi nam bilo nemogoče sprejeti v konvikt koga brezplačno. Odbor je mislil tudi na slučaj, kam naj denemo otroke, ako izbruhne kaka nalezljiva bolezen. Prostori na gradu so po vsem nepripravni in nehigijenični, zato je odbor po vsestranskem preudarku soglasno sklenil, da se opusti ta načrt.

Predsednik E. Gangl je bil opozorjen, da je Waldherrjeva hiša v Beethovnovi ulici na prodaj. Podal se je k upravitelju hiše, odvetniku dr. Pojétu, ki mu je izjavil, da se pogajata za hišo dve drugi stranki, vendar bo on v prvi vrsti upošteval »Učiteljski konvikt«. Ravnalna cena hiši je $1^1/_2$ milijona kron; pogoji so: dve tretjini zneska je plačati takoj, eno tretjino zneska se vknjiži. Hiša je sedaj dana v najem čekovnemu uradu do septembra 1922. Za ogled hiše je bil določen predsednik Gangl in povabljen arhitekt Zupan kot strokovnjak, ki je že podal z inženirjem Otahalom svoje strokovnjaško mnenje. Da bo mogoče zmagovati kupnino, je odbor v »Učit. Tovarišu« pozval učiteljstvo na brezobrestno posojilo konviktu od 200 K dalje. Učiteljstvo se pridno odzivlja pozivu in je do danes podpisalo 100.600 K brezobrestnega posojila. Največjo zaslugo, da ta akcija tako uspešno deluje, ima nedvomno tovariš Lapajne iz Cerkelj, ki mu na tem mestu izrekam odborovo priznanje in najtoplejšo zahvalo.

Vsak izmed vsega učiteljstva v Sloveniji naj podpiše 1000 K brezobrestnega posojila, pa bomo v kratkem času razpolagali z zneskom nad 2 milijona kron in s tem denarjem kmalu postavili konvikt učiteljskim otrokom, da dobijo v njem varno zavetišče in tečno prehrano. S to iskreno željo končam svoje skromno poročilo.

Občni zbor vzame poročilo na znanje.

Za tajnikom je poročal blagajnik Jakob Dimnik nastopno:

Blagajnikovo poročilo.

a) **Promet l. 1920:**

Blagajnik Jakob Dimnik poroča, da je imelo društvo raznih dohodkov 8752 K 12 vin.; za mladinske spise smo prejeli 208.201 K 05 vin.; samo »Učiteljska tiskarna« nam jih je odkupila za 207.000 K. Obresti smo prejeli od »Učiteljske tiskarne« 5581 K 92 vin.; na članarini in darilih, ki so bila objavljena v posameznih številkah »Učiteljskega Tovariša«, smo pa prejeli 19.940 K 40 vin. Vseh dohodkov smo imeli v XXVI. društvenem letu (1920) **242.475 K 49 vin.**

Od teh dohodkov smo pa izplačali »Učiteljski tiskarni« za tisk mladinskih spisov 62.389 K 42 vin., razni izdatki 1558 K 50 vin., v razne denarne zavode smo vložili 178.203 K 82 vin.; skupni izdatki s hranilnimi vlogami vred znašajo 242.151 K 74 vin.; prebitek 323 K 75 vin.

b) **Pregled skupnega društvenega premoženja:**

1. Prebitek koncem leta 323 K 75 vin. 2. Vloga v »Učit. tiskarni« po 5% in proti polletni odpovedi 232.264 K 67 vin. 3. Vloga v H. in P. Učit. Konv. 275.542 K 47 vin. 4. Vloga v Mestni hranilnici ljubljanski 18.081 K 87 vin. 5. Vloga v Kmetski posojilnici ljubljanske okolice 13.495 K 69 vin. 6. Vloga v Kmetski posojilnici vrhniške okolice 671 K 85 vin. 7. Vloga v P. in Hran. v Kopru 80 K. 8. 2 srečki 558 K 11 vin. 9. 2 avstr. drž. obligaciji 300 K. 10. Obligacije III. avstr. voj. posojila 1100 K. 11. 2 menjici 6% posojila države SHS 2000 K. 12. Polica banke »Slavije« 2000 K. 13. Bon dež. blagajne 200 K. 14. Zadr. knj. Učit. tiskarne 1166 K. 15. 2 zadr. knj. Učit. gosp. in kred. zadruge v Celju 110 K. 16. Inventar 1200 K. Skupaj **301.094 K 41 vin.**

Lansko leto (1919) smo imeli dohodkov 120.079 K 05 vin.; letos (1920) imamo torej **prirastka 181.015 K 36 vin.**, torej za 60.936 K 31 v več, kakor poprej v vseh 25 letih. Leto 1920. je bilo res blagoslovljeno leto za naše društvo. Poleg tega imamo še a) Zadolžnica F. G. — 360 K, b) Zapuščina r. Jos. Lenčeta — 1000 K. Ta svota bo izplačana v enem letu po njegovi smrti. c) Ministrstvo prosvete je dalo podpore 20.000 K. V račun pride ta svota za leto 1921. — Ustanova za učiteljske sirote po 200 K se je izplačala na praznik ujedinjenja SHS visokošolcema K. Pretnerju in Lj. Fettich - Frankheimu. Premoženje ustanove, ki je pa že všteto zgoraj pod skupnim društvenim premoženjem, znaša 14.642 K 73 vin. Vsled sklepa lanskega občnega zbora se ustanova, ko bosta končala študije omenjena dva visokošolca, opusti in se ta glavnica pripiše glavnici Društva za zgradbo učit. konvikta.

Letos je 30 let, kar se je izprožila misel o ustanovitvi učiteljskega konvikta. Izprožila sta jo pokojni okrajni šolski nadzornik in urednik »Učit. Tovariša« Andrej Žumer in Tovarišev sotrudnik Jakob Dimnik. To je bilo l. 1891. To misel je potem prijavil urednik »Učit. Tovariša« v listnici uredništva in sicer v 3. številki z dne 1. februarja 1892. l. Misel o ustanovitvi učiteljskega konvikta je dobivala vedno več prijateljev med slovenskim učiteljstvom. Zopet drugi so pa bolj plašljivo gledali to podjetje, češ, kje bomo pa dobili denar.

Temeljni kamen učiteljskemu konviktu so položili **»moravški hospitantje«**: Janko Toman, Matija Janežič, Fran Rojina, Božidar Čampa, Fran Razpotnik in Valentin Bernik, ki so poslali meseca junija 1893. l. prvih 10 K za učiteljski konvikt. Drugo večjo vsoto in sicer 106 K je pa poslalo »Društvo učiteljev in šolskih prijateljev logaškega okraja«. Ta denar je naložil urednik »Učit. Tovariša«, Andrej Žumer v Mestni hranilnici ljubljanski, knjižico je pa izročil v varstvo današnjemu poročevalcu - blagajniku. Darovi za učiteljski konvikt so vedno bolj pogosto dohajali in začasni blagajnik Dimnik jih je pa objavljal v »Učit. Tovarišu«. Da bi se pa nabiranje pospešilo, je predlagal urednik »Učit. Tovariša« Jakob Dimnik, ki je prevzel uredništvo za Žumrom, pri odborovi seji Slov. učit. društva dne 28. decembra 1893, da si ustanovimo Društvo za zgradbo učit. konvikta. Predlog je bil sprejet soglasno in predlagatelj je na to sestavil pravila. »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta«, ki jih je deželna vlada z razpisom z dne 17. avgusta 1894 štev. 10.261 potrdila, Dne 28. decembra 1894. l. se je vršil v Ljubljani prvi občni zbor novega društva s tem-le vsporedom: 1. Poročilo osnovalnega odbora (Poročevalec Jakob Dimnik.) 2. Volitev odbora. 3. Nasveti.

Ko poročevalec nariše zgodovino »konvikta«, pride takoj k blagajniškemu poročilu ter poje, da je do prvega občnega zbora nabral za konvikt prostovoljnih doneskov 452 K 26 vin. Do 31. decembra 1920 se je pa nabralo, kakor sem že prej povedal, čistih **301.094 K 41 vin.**; če prištejemo k tej svoti še 1000 K Jos. Lenčetove zapuščine in pa 360 K, ki jih dolguje g. G., znaša to vse skupaj **302.454 K 41 vin.** Od 1. januarja t. l. pa do današnjega dne t. j. 13. februarja 1921 smo pa nabrali 22.634 K 75 vin.; s prejšnjo vsoto znaša to skupaj 325.098 K 16 vin. In če prištejemo k tej svoti še 100.000 K podpisanega in povečini že tudi izplačanega brezobrestnega posojila, se izkaže, da smo od l. 1891. pa do današnjega dne, torej v 30 letih, zložili iz lastnih odtegljajev in prihrankov **425.098 K 16 vin.** S tem končujem blagajniško poročilo za 26. društveno leto in hkrati pa tudi za 30letno dobo, kar delujem kot blagajnik pri »Učiteljskem konviktu«. S ponosno samosvestjo gleda slovensko učiteljstvo nazaj na to dobo, ker nas vse tolaži prijetna zavest, da smo v teh 30. letih mnogo dobrega storili v korist učiteljskih sirot in otrok. To delo je bilo pa lahko in sladko breme za blagajnika, ker je užival zaupanje tistega učiteljstva, ki je imelo pred očmi edinole namen, ki je označen v § 2. društvenih pravil, ki se glasi: zgraditi (ali kupiti) v Ljubljani poslopje za zavod, v katerem se bode skrbelo za učiteljske otroke, kakor v vravnanem očetovem domu. Morda je ta čas že prav blizu. Morda se nam že danes posreči, priti do zaželjenega cilja. Bog daj! (Odobravanje.)

Predsednik E. Gangl izreče poročevalcu za vestno sestavljeno in zanimivo poročilo najtoplejšo zahvalo in na predlog tov. B. Andoljška pa izreče občni zbor poročevalcu za njegovo 30letno požrtvovalnost in delovanje na korist Društva za zgradbo učit. konvikta še posebno zahvalo in popolno zaupanje.

Tovariš Fran Skulj omenja v imenu pregledovalcev računa, da je našel vse račune v najlepšem redu, zato predlaga blagajniku in odboru absolutorij. Soglasno sprejeto.

Nakup hiše. Predsednik E. Gangl predloži načrt Waldherrjeve hiše in prebere strokovnjaško poročilo, ki sta ga pismeno podala arhitekt Zupan in inženir Otahal. Tovariš Šmajdek priporoča, naj se poveri odbor, da sklene takoj kupno pogodbo. Tov. Janko Žirovnik svari pred prenagljenim nakupom in misli, naj počakamo ugodnejših časov. Tov. Črnagoj dvomi, da bi se izselil septembra 1922 čekovni urad iz Waldherrjeve hiše, zato svari pred nakupom. Pridruži se mu tovariš Andrej Skulj, ki je mnenja, da iščimo primeren prostor za stavbo, medtem pa zbirajmo in pospešujmo akcijo za brezobrestno posojilo med učitelji in učiteljicami. Tovariš Šmajdek pojasnuje svoj načrt nabiranja in vračanja v obliki zadolžnic. Tov. Fran Skulj priporoča, naj se uvede ustanovnina v obliki kamnov, kakor jih ima Ciril-Metodova družba. Po vsestranskem preudarku sklene občni zbor, da se nakup Waldherrjeve hiše opusti s pojasnilom, da ne bo mogoče čekovnemu uradu v doglednem času izprazniti hiše. Nabiranje brezobrestnega posojila naj se vrši dalje, bodoči odbor pa naj pretresa Šmajdkov predlog glede zadolžnic in se o njem posvetuje s strokovnjaki.

Izpremenba pravil. Tovariš Repovš izjavi v imenu odseka za izpremembo pravil, da pravila še niso docela končana v podrobnosti, ker je bil občni zbor zgodaj sklican. Pravila bodo v kratkem predložena odboru. Občni zbor vzame izjavo na znanje ter soglasno izvoli v ta odsek tovariša J. Dimnika.

Volitev odbora. Tovariš Lapajne predlaga, naj ostane stari odbor dotlej, da bodo sprejeta nova društvena pravila, ki naj se potem voli po njih nov odbor. Soglasno sprejeto. V odboru ostanejo: predsednik E. Gangl, I. podpredsednik L. Jelenc, II. podpredsednik A. Gnus; tajnik F. Juvanec, blagajnik J. Dimnik, in odborniki: J. Ambrožič- M. Repovš, V. Sadar in M. Sodnikova.

Društvene vesti.

+ **Pedagoško društvo v Krškem** ima svoj redni občni zbor v soboto, dne 5. marca ob pol 11. uri dopoldne v risarni mešč. šole v Krškem. Dnevni red: 1. Poročilo odbora. 2. Nova društvena pravila. 3. Volitve novega odbora. 4. Volitev delegatov v pokrajinsko skupščino. 5. Poročilo tovariša Leop. Levstika: »Podrobni učni načrt za realije na petrazrednicah«. 6. Slučajnosti. — Odbor.

+ **Šmarsko-rogaško učit. društvo** zboruje v četrtek dne 3. marca t. l. ob 2. uri pop. v Šmarju po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Poročilo tajnika.
4. Poročilo blagajnika in določitev članarine za tekoče leto.
5. Volitve odbora.
6. Učni načrti za zemljepis, zgodovino in pouk v cirilici. Referenti so po odloku okr. šol. sveta od 20. II. 1920. št. 253 določeni.
7. Slučajnosti.

Vestnik meščanskih šol.

+ **Vsem ravnateljem in ravnateljicam meščanskih šol v Sloveniji.** Odbor našega novoustanovljenega društva stopa pred Vas z nujno prošnjo. Nje izpolnitev je prvi pogoj za takojšnje in uspešno delovanje. Tovariš blagajnik **Pavel Kunaver**, strok. učitelj na deški mešč. šoli v Sp. Šiški pri Ljubljani mora sestaviti imenik članstva in vplačati mesečno članarino. Zato je najenostavnejše, da ravnatelji(ce) obvestijo o tem svoje učiteljstvo in pridržijo 1. marca za vsakega člana K 24.— in sicer K 20.— za UJU pover. Ljubljana, K 4.— (1 din.) pa za društvene potrebe, ki bodo posebno izpočetka jako velike. Nabrano članarino naj pošljejo ravnateljstva na gori navedeni naslov. Prvikrat naj obenem pošljejo o svojem članstvu tele podatke: 1. Ime, 2. naslov, 3. natančno stanovanje, 4. ime društva, ki je bil dotičnik doslej v njem organiziran. Za poznejše mesece bomo poslali posameznim šolam čekovne zvezke, da bo delo bolj enostavno.

Oprimite se vsi novega društva. Pokažimo, da razumemo pomen lastne organizacije. Dolžnost ravnateljev in ravnateljic je, da pridobe novemu društvu vse učiteljstvo na dotičnem zavodu. Naše obveznosti napram poverjeništvu ostanejo iste. V pošiljanju društvenih glasil tudi ne bo izpremembe.

Ponavljamo svoj poziv in prošnjo in pozdravljamo! Odbor.

Iz Jugoslavije.

— **»Naš Glas« in »Učiteljski Tovariš«.** Neki I. L. polemizira v 7. številki »Našega Glasa« s sklepom slovenjebistriškega učiteljskega društva, objavljenem v 4. številki »Učiteljskega Tovariša« in naslavlja dopis na naš list. Nimamo vzroka spuščati se z dopisnikom v polemiko, še manj z uredništvom »Našega Glasa« zaradi dolge pripombe. Zavedamo se, da učiteljstvo z regulacijo svojih plač ni doseglo ničesar socijalno krivičnega, kar bi utemeljevalo neokusno primerjavanje plač, ki zavzema oblike javnega spodtikanja, potem pa naj bo učiteljstvo »najnovejša« ali že stara grupa državnega uradništva. Med svojimi društvenimi vestmi pa prinašamo v listu poročila in sklepe naših društev, kar je bilo sklenjeno na zborovanjih. — Ured.

— **Da ne bo zmešnjav!** V »Slovenskem Narodu« z dne 19. t. m. je bila objavljena notica o kandidatih učiteljstva v višji šolski svet, ki jih je predložil odbor ljubljanskega učiteljskega društva na svojem zadnjem občnem zboru kakor je bilo čitati v tozadevnem poročilu, ki smo ga priobčili v zadnji številki našega lista. Da pa ne bo zmešnjav pri volitvah učiteljskih zastopnikov, ki se bodo vršile v najkrajšem času, je čutil predsednik poverjeništva UJU v Ljubljani, tov. Luka Jelenc, potrebo, da je priobčil v nedeljskem »Jutru« pojasnilo na »Narodovo« notico, ki se glasi sledeče: **»Zastopniki učiteljstva v višjem šolskem svetu. Pod tem naslovom je objavil včerajšnji »Slovenski Narod« kandidate, ki jih je postavilo »Ljubljansko učiteljsko društvo« za višji šolski svet. Podpisano poverjeništvo »Udruženja jugoslovanskega učiteljstva« izjavlja, da navedeni kandidati niso kandidati Udruženja, ker bo kandidate v sporazumu z vsemi okrajnimi učiteljskimi društvi v Sloveniji postavilo »Udruženje jugoslovanskega učiteljstva« in jih pravočasno objavilo. Toliko v znanje slovenskemu učiteljstvu. — Udruženje jugoslovanskega učiteljstva, poverjeništvo Ljubljana. — Poverjenik Luka Jelenc.«**

— **Od raznih strani** nam prihajajo dopisi omoženih tovarišic, češ, da smo nastopili v zadnjih številkah »U. T.« proti njihovim opravičenim zahtevam. Te trditve dokazujejo, da tozadevnih notic dotične tovarišice niso razumele ali pa niso hotele razumeti. Nikjer in nikoli ni bilo besede proti njihovim težnjam, pa naj listajo zadnje številke »Uč. Tov.« še toliko in tolikokrat. Res je samo to, da smo izrazili svoje začudenje in — milo rečeno — nezadovoljstvo nad postopanjem nekaterih omoženih tovarišic, ker valé krivdo na organizacijo in izstopajo iz nje, namesto da bi se je še bolj oklenile in si skupno z organizacijo izbojevale končno zmago, saj je nasprotno več kot jasno, da se za **neorganizirane** članice našega stanu UJU **ni dolžno prav nič potegovati!** Da se krivica poravna, za to je le ena pot, ki naj izveni v starodavni klic: Le vkup, le vkup — — — — —!

— **»Kulturni boj« v narodni skupščini.** Poslanec dr. Gregor Žerjav je imel v ustavnem odboru narodne skupščine v Beogradu dne 14. t. m. daljši govor, v katerem se je dotaknil tudi nove naredbe o reorganizaciji višjega šol. sveta v Sloveniji in znane »sokolske naredbe« ministra Pribičevića, kateri naredbi tvorita po mnenju nasprotnikov šolstva dovolj tehten vzrok za pričetek »kulturnega boja« v naši državi. Dr. Žerjav je med drugim izvajal: »Meni je znano, da klerikalna stranka vzdržuje svoj program od početka in ne morda radi nove naredbe o višjem šolskem svetu. Stari šolski svet v Sloveniji je bil zgrajen na naredbi Narodne vlade od dne 14. novembra 1918., ki se o njej trdi, da je »ustava Slovenije«. Slovenija je bila tedaj podrejena Narodnemu veću v Zagrebu in si brez potrditve Narodnega veća ni mogla dati »ustave«. In res, naredba trdi, da jo je odobrilo Narodno veće. Ugotovljeno pa je, da Narodno veće o tem ni nič sklepalo in da je ta trditev v naredbi falzifikat. Vi-

ški šolski svet je bil na tem temelju pravzaprav v zraku. V stvari nova naredba uvaja le po enega zastopnika kmetov in zdravstva, kar se je obče zahtevalo. Tudi šolske nadzornike je izkopal g. Sušnik, da dokaže, da je »Kulturkampf« že tu in da je radi tega njegov ustavni načrt dober. Po avstrijskem zakonu, ki pri nas še velja, imenuje nadzornike minister prosvete. S tem, da se je minister poslužil te pravice, pač ni napovedal kulturnega boja. Končno se je g. Sušnik pritožil proti Sokolski naredbi. Sokola mi ni treba braniti, ker se brani sam s svojim nastopom in svojo preteklostjo. Istina je: on ne širi aktivnih katoliških stremljenj, on je v tem oziru objektiven, a to je že dovolj za anatema, tudi če gre za najbolj nacionalno društvo. Radost je opazovati, kako se pravno in pošteno vzgaja mladina pri Sokolu. To priznavajo starši, ki Sokolu radi zaupajo deco. Celo klerikalni starši mu jo dajejo in pri nas je rekel neki tak klerikalni oče: »Jaz sem še klerikalec, ne morem več nazaj, a moj sin naj bo Sokol.«

— **Zastopnik staršev v višjem šolskem svetu.** Na zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega je bil kot zastopnik staršev v višji šolski svet izvoljen g. Engelbert Franchetti, kot njegov namestnik pa g. Fran Kavčič, oba iz Ljubljane.

— **Učit. društvo za ljubljansko okolico.** Člane in članice našega društva opozarjam, da vplačajo članarino letnih 250 K za leto 1921, da ne bo nepotrebnih pisarij, ker stane samo pismo 2 K. — Predsednik Janko Žirovnik, nadučitelj v Borovnici.

— **V kuratorij mestnega dekliškega liceja v Ljubljani** je odposlal ljubljanski občinski svet tovariša Jakoba Dimnika in Antona Likozarja.

— **Na šestrazredni šoli v Šmarju p. J.** je prazno eno mesto. Službo je nastopiti takoj, ali o Veliki noči. Šmarje je prijazen trg ob železnici. Kdor se zanima za službo, se naj obrne na šol. vodstvo v Šmarju pri Jelšah.

— **Izenačenje profesorskih plač.** Službeni list objavlja naredbo ministrstva prosvete, s katero se odreja izenačenje plač srednješolskih profesorjev v Sloveniji, Dalmaciji, Hrvatski in Slavoniji ter v Bosni in Hercegovini s plačami srednješolskih profesorjev v Srbiji.

— **Tečaj za slovenski jezik v Beogradu.** Na inicijativo beograjskih tovarišev in tovarišic se je ustanovil v Beogradu tečaj za slovenski jezik. Predavanja bode vodil tov. Jov. P. Jovanović vsak četrtek in soboto popoldne v prostorih vadnice ženske učiteljske šole. Predavanja so pričela v soboto dne 12. t. m.

— **Razpis učiteljskih služb.** Razpisano je nadučiteljsko in učiteljsko mesto v Zdolah, okraj Brežice; prošnje je vložiti do 16. marca t. l. — Mesto učitelja v Višnji gori, okraj Litija, je razpisano do 31. marca 1921. — Okrajni šolski svet v Mariboru razpisuje do 1. marca t. l. dve učni mesti pri Sv. Jakobu v Slovenskih goricah, pri Sv. Križu nad Mariborom nadučiteljsko službo, učiteljsko službo v Puščavi, službo učiteljice ročnih del v Slivnici-Dobrovcih. — V slovenjebistriškem okraju je oddati do 1. marca t. l. učiteljsko mesto v Slovenski Bistrici, Spodnji Polskavi, pri Sv. Martinu in v Makolah. Glej Uradni list štev. 15.!

— **Razpisani sta mesti ravnatelja** na meščanski šoli v Slovenjgradcu in Šoštanju. Prošnje je vlagati na okrajni šolski svet v Slovenjgradcu po predpisani poti do 1. marca 1921.

— **Smrtna kosa.** Po dolgem bolehanju je umrla dne 17. t. m. v Ptuju gospa **Marija Flerètova**, mati tov. Pavla Flerèta, okrajnega šolskega nadzornika v Ptuju in Frana Flerèta, nadučitelja v Kranjski gori. Naše iskreno sožalje na prebridki izgubi!

— **Umrl je** v torek, dne 22. t. m. v Novem Vodmatu pri Ljubljani vpokojeni domžalski nadučitelj, tov. Kristjan Engelman v 77. letu svoje starosti. — V Šmarju pri Jelšah je umrl tov. Ivan Debelak. — Naj v miru počivata!

— **Na ljudskih šolah v Ptuju** bo s 1. aprilom t. l. zasesti eno ali dve učiteljski službi. Reflektira se v prvi vrsti na moške, usposobljene za pouk v risanju na obrtno - nadaljevalnih šolah. Pravilno opremljene prošnje naj se po predpisani poti vlagajo pri okrajnem šolskem svetu v Ptuju do 15. marca 1921.

— **Iz Bele Krajine** nam pišejo: Preteklo nedeljo se je vršila v Črnomlju krasno uspela prireditev šolske mladine ondotne šole. Nabito polna dvorana v hotelu »Lakner« je pričala, kako jako si želi občinstvo tudi tega našega kulturnega šolskega dela. — Veseli pastirci in pastirice s svojimi mičnimi pesemcami, mali Cicibanček, ki je pogodil svojo nalogo izborno, navdušeni deklamator, ki je proslavljal našo domovino, mali zamorčki in zamorke s svojim izbornim nastopom — vsi so dvigali občinstvo v izredno navdušeno razpoloženje. Vso prireditev je zaključila štiridejanka »Pepelka«. Ne le izredno lepa in okusna oprema odra, igralcev in igralk, temveč tudi samozavesten nastop poslednjih je dosegel popolen uspeh. Čul si soglasno pohvalo, in občinstvo se kar ni moglo ločiti iz dvorane. Vrlim tovarišicam in tovarišem pa, ki se niso strašili ne dela ne truda, vse priznanje ter klic: »Le tako naprej! Z mladino tudi med narod!«

— **Himen.** Dne 31. januarja t. l. se je poročil tovariš Franc Brglez, nadučitelj v Čadramu s tovarišico Dragico Kosi, učiteljico v Konjicah. Obilo sreče!

— **Članarina in darila za učiteljski konvikt:** Megla Fran 10 K, Šešerko Berta 10 K, Gerbec Marija 10 K, Manko-Rebolj Antonija 10 K, vsi iz Sv. Lenarta. — Vertot Ivan iz Runeča 10 K, Svetlin Irma iz Središča 10 K, Košar Ivan iz Vel. Nedelje 10 K. — Kristina Demšar iz Cerkelj pri Krški vasi 50 K. — Amalija Collatijeva 10 K, Dragica Grilčeva 10 K, Gabrijela Grilčeva 10 K, vsi iz Studenca pri Radni. — Gajšek Fran 10 K, Gajšek Herma 10 K, oba iz Kalobja pri Sv. Jurju ob j. žel. — Škulj Fran iz Ljubljane 4 K. — Likoar Anton iz Ljubljane 4 K. — Šmajdek Ivan s Krke pri Dobu 48 K. — Učiteljski zbor dekliške ljudske šole v Spodnji Šiški 50 K. — Martin Svete iz Ljubljane 5 K. — Ignacij Supan iz Brežic 50 kron. — Skupaj **331 K.**

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Radi preobilice gradiva smo morali izpustiti poročilo o ustanovnem občnem zboru »Društva meščanskega učiteljstva«. Pride na vrsto v prihodnji številki.

Brezobrestno posojilo Učiteljskemu konviktu.

4. izkaz.

Andrej Rapè iz Ljubljane 1000 K; Tit Grčar z Barja v Ljubljani 1000 K; Franc Šinigoj iz Sel (Slovenjgradec) 200 K; 4. izkaz 2200 K; zadnjič izkazanih 111.800 K; skupaj **114.000 K.**

Tovariši in tovarišice, hitite s podpisovanjem brezobrestnega posojila v korist učiteljske dece! Odbore okrajnih učiteljskih društev ter šolske voditelje in voditeljice nujno pozivamo, naj v ta blagi namen razvijajo uspešno agitacijo med svojim članstvom, oziroma med učiteljskimi zbori svojih šol!

Odbor društva za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

Razpis nadučiteljske službe.

Na petrazrednici pri Sv. Lenartu v Slov. gor. se razpisuje v stalno nameščenje nadučiteljska služba (kat. veronauk).

Pravilno opremljene prošnje je vložiti po predpisani službeni poti do dne

6. sušca 1921

pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Lenartu v Slov. gor.

Okrajni šolski svet Sv. Lenart v Slov. gor.
dne 6. februarja 1921.

Predsednik: **Dr. Lajnšic, l. r.**

Odgovorni urednik:
Franc Štrukelj.
Last in založba UJU. — poverjeništva Ljubljana.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

†

Učiteljska tiskarna v Ljubljani naznanja, da je preminul danes njen ustanovni član in bivši predsednik, gospod

Kristij Engelman

nadučitelj v p.

Pogreb se vrši v **četrtek, dne 24 febr. t. l. ob 15. uri** iz hiše žalosti, Novi Vodmat štev. 73, na pokopališče k Sv. Križu.

Čast njegovemu spominu!

Ljubljana, 22. februarja 1921.

Upravni svet.

†

Dne 17. svečana 1921. je umrla v ptujski državni bolnici po dolgotrajni težki bolezni najina predobra mati

Marija Flerè roj. Vidmar.

Kdor je poznal to mater, ve, kaj sva z njo izgubila, in komur je bila znana kot človek, jo ohrani v blagem spominu.

Ptuj-Kranjskagora.

Pavel Flerè. Fran Flerè.

ZAHVALA.

Ker nam ni mogoče, da se zahvalimo vsakemu posebe za vse dokaze blagodejnega sočutja ob smrti naše dobre matere, ozir. tašče in babice

Marije Flerè

izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo vsem, ki so jo spremili na zadnji poti k večnemu počitku in vsem ki so poslali vence in cvetje. Posebno se zahvaljujemo gu dr. Vladimirju Vrečku za njegovo požrtvovalnost, gg. ptujskim pevcem za ganljivo žalostinko in vsem tovarišem, ki so neoziraje se na težka pota, prihiteli, da izkažejo poslednjo čast rajnci.

Ptuj-Kranjskagora, 21. svečana 1921.

Rodbini Frana in Pavla Flerèta.

Štev. 245.

Razpis nadučiteljskih in učiteljskih služb.

Na javnih ljudskih šolah krškega okraja se razpisuje vsled ukaza višjega šolskega sveta z dne 26. januarja 1921 štev. 1005 nastopne nadučiteljske in učiteljske službe v stalno namestitev:

Tek. štev.	Službeni okraj	Služba		Število		Prosto stanovanje	Število razpisanih služb	Koliko razpisanih služb je		Opomba
		nadučiteljska	učiteljska	prestopnih razredov	vzporednic			za moške	za ženske	
1	Boštanj	—	1	4	—	—	1	1	—	
2	Bušeča - vas	1	1	2	1	1	2	1	1	
3	Cerklje	—	1	5	3	—	2	1	1	
4	Čatež	—	1	3	—	—	2	1	1	
5	Dobovec	—	1	1	—	1	1	1	—	
6	Št. Janž	—	1	5	3	—	1	1	—	
7	Št. Jernej	—	1	5	4	—	2	2	1	
8	Sv. Jurij	—	1	2	—	—	1	—	1	
9	Kal	1	1	2	—	1	2	1	1	
10	Kostanjevica	—	1	5	2	—	2	2	1	
11	Krško	—	1	5	—	—	1	—	1	Za moš. in žen. prosilce.
12	Leskovec	—	1	6	1	—	3	2	1	
13	Vel. Pudlog	1	—	2	—	1	1	1	—	
14	Radeče	—	1	8	—	—	2	2	—	Pouk na obrt. nad. šoli.
15	Raka	—	1	5	3	—	1	1		
16	Št. Rupert	—	1	3	2	—	1	1	—	Za moš. in žen. prosilce.
17	Studenec	—	1	3	—	—	1	—	1	
18	Svibno	1	1	2	—	1	2	1	1	
19	Šmarjeta	—	1	3	1	—	3	1	2	
20	Telče	1	—	2	—	1	1	1	—	
21	Trebelno	—	1	3	1	—	3	1	2	
22	Trižišče	—	1	5	1	—	2	2	—	
23	Vel. Dolina	—	1	5	—	—	3	2	1	
24	Vel. Trn	1	—	3	—	1	1	1	—	

Večletno jamstvo! Ugodni plačilni pogoji!

Tvrdka JOSIP PETELINC

LJUBLJANA — Sv. Petra nasip št. 7

Na veliko! se priporoča kot **edina tovarniška zaloga** šivalnih strojev **Gritzner** v vseh opremah. Materijal in izvršba **predvojna.** Istotam se dobivajo igle, strojni deli za vse sisteme strojev, strojno olje, toaletne potrebščine, modno blago in galanterija. — Sprejemajo se tudi vsakovrstna strojna popravila. Na malo!

Ljubljana — Sv. Petra nasip št. 7 (tik gostilne „Pri fajmoštru“.)

Večletno jamstvo! Ugodni plačilni pogoji!

ČEVLJI najlepše oblike in najboljše kakovosti ČEVLJI

Dragotin Roglič, Maribor, Koroška cesta 19. Telefon 157.

Cenik franko zavoj in poštnina: veljaven od 1. februarja 1921 naprej do preklica.

	črni	rujavi
moški, chevreau z robom . K	600·—	—
„ boks z robom . . . „	605·—	645·—
„ boks z robom, polov. „	—	615·—
za štrapaco:		
moški, teletina, brez kapic, okovani . . . . „	495·—	—
„ pitling z robom . . . „	—	535·—
„ pitling okovani z žeblji „	—	535·—
„ kravina z robom . . „	495·—	—
„ kravina brez kapic, okovani z žeblji . . . „	—	545·—

	črni	rujavi
moški, kravina s kapicami in podkvami . . . . . „	500·—	515·—
„ gojzerski hribovci . . „	—	745·—
ženski, boks z lak-kapico in robom . . . . . „	615·—	—
„ teletina z robom (štrapacni) . . . . . „	470·—	510·—

„ belo platno: visoki K 410·—, polovičarji K 370·—, izrezani z zapono K 340·—.

Po meri izdelani čevlji veljajo 5% več.

Naročila po pošti se izvršijo najvestneje in se odpremi blago isti dan po povzetju. — Za najvestnejšo izdelavo jamčim in prevzamem predčasne defekte v **brezplačno popravilo.** — Vsi izdelki so najboljše ročno delo iz lastne delavnice.